

**EUROPOS SĄJUNGOS
TARYBA**

**Briuselis, 2003 m. gruodžio 4 d. (13.04)
(OR. en)**

15634/03

**COHOM 47
PESC 762
CIVCOM 201
COSDP 731**

PRANEŠIMAS

nuo:	Politinio ir saugumo komiteto (PSK)
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui (COREPER)/Tarybai
Dalykas:	ES gairės dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų

1. At its meeting on 4 December, the Political and Security Committee (PSC) agreed on the text of “EU Guidelines on Children and Armed Conflict”, prepared by the Council Working Party on Human Rights (COHOM). PSC also took note of the advice on these guidelines prepared by the Committee on Civilian aspects of Crisis Management (CIVCOM) and the Military Committee (EUMC).
2. Coreper is invited to:
 - examine the EU Guidelines on Children and Armed Conflict as set out in Annex at its meeting on 4 December 2003,
 - recommend that the Council approves these Guidelines as an A-item at its meeting on 8/9 December 2003.

ES GAIRĖS DĖL VAIKŲ IR GINKLUOTŲ KONFLIKTŲ

I. VAIKAI IR GINKLUOTI KONFLIKTAI

1. Apskaičiuota, kad vien tik per pastarąjį dešimtmetį ginkluoti konfliktai pasiglemžė daugiau nei dviejų milijonų vaikų gyvybes ir fiziškai sužalojo dar šešis milijonus. Dėl konfliktų vaikai netenka tėvų ir globėjų, taip pat negali naudotis pagrindinėmis socialinėmis paslaugomis, sveikatos apsauga ir švietimu. Maždaug dvidešimt milijonų vaikų buvo perkelti gyventi kitur arba yra pabėgėliai, kiti laikomi įkaitais, yra pagrobti arba jais prekiaujama. Gimimų registracijos ir nepilnamečių justicijos sistemos griūna. Apskaičiuota, kad bet kuriuo metu mažiausiai 300 000 vaikų karių dalyvauja konfliktuose.
2. Konfliktams pasibaigus vaikai turi ypatingus trumpalaikius ir ilgalaikius poreikius, pavyzdžiui, jiems reikia susirasti šeimos narius, perauklėjimo, socialinės reintegracijos ir psichosocialinės rehabilitacijos programų, jiems reikia dalyvauti nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos programose bei būti pereinamosios teisingumo sistemos dalimi.
3. Daugelyje situacijų vis dar išlieka asmenų, įvykdžiusių nusikaltimus prieš vaikus, nebaudžiamumo atmosfera, nors tai ir pasmerkta tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statute.
4. Beveik visos šalys yra ratifikavusios Vaiko teisių konvenciją, tačiau ji nėra visuotinai taikoma. Ypač ginkluotų konfliktų metu vaikai neproporcingai daug kenčia – tai vyksta įvairiais būdais ir jiems pasireiškia ilgalaikis poveikis. Ginkluotų konfliktų pasekmės būsimums kartoms gali sudaryti sąlygas konfliktus tęsti ar jiems iš naujo atsirasti. Vaiko teisių konvencijos Fakultatyvinis protokolas dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose yra skirtas šią problemą spręsti.

II. TIKSLAS

5. ES žmogaus teisių politikos prioritetas – remti ir apsaugoti vaiko teises. Europos Sąjunga mano, kad labai svarbu atkreipti dėmesį į vaikų ir ginkluotų konfliktų klausimą, nes vaikai yra mūsų ateitis ir turi teises, kurios išdėstytos Vaiko teisių konvencijoje, jos Fakultatyviniuose protokoluose ir kituose tarptautiniuose bei regioniniuose žmogaus teisių dokumentuose. ES siekia ugdyti sąmoningumą šiuo klausimu suteikdama daugiau svarbos ES veiksams šioje srityje – tiek pačioje ES, tiek santykiuose su trečiosiomis šalimis.
6. ES imasi veiksmingai ir visokeriopai šalinti trumpalaikes, vidutinės trukmės ir ilgalaikes ginkluotų konfliktų pasekmes vaikams, pasinaudodama įvairiomis turimomis priemonėmis ir remdamasi praeities ir dabartine veikla (ES veiksmų sąrašas, pateikiamas I priede). ES tikslas – daryti įtaką trečiosioms šalims ir nevalstybiniais veikėjams įgyvendinant tarptautines normas ir standartus, humanitarinę teisę ir regioninius tarptautinius žmogaus teisių teisės dokumentus (žr. II priedą) bei imtis veiksmingų priemonių apsaugoti vaikus nuo ginkluotų konfliktų poveikio, nutraukti vaikų dalyvavimą armijose ir ginkluotose grupėse bei užkirsti kelią nebaudžiamumui.

III. PRINCIPAI

7. ES yra grindžiama laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principais. Šie principai valstybėms narėms yra bendri. Pagarba žmogaus teisėms yra vienas pagrindinių ES bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP), į kurią įeina ir Europos saugumo ir gynybos politika (ESGP), tikslų. Pagarba žmogaus teisėms taip pat yra Bendrijos prekybos ir vystomojo bendradarbiavimo bei humanitarinės pagalbos politikos dalis.
8. ES ir jos valstybės narės prioritetą teikia visų vaikų teisių rėmimui ir apsaugai. Siekdama užtikrinti per ginkluotą konfliktą nukentėjusių vaikų apsaugą, ES vadovaujasi atitinkamomis tarptautinėmis ir regioninėmis žmogaus teisių ir humanitarinės teisės normomis ir standartais, įskaitant *inter alia* II priede pateiktas normas ir standartus.

9. ES remia susijusių veikėjų, pirmiausia JT Generalinio Sekretoriaus, Generalinio Sekretoriaus specialiojo įgaliojimo vaikų ir ginkluotų konfliktų klausimais, JT Vaikų fondo (UNICEF), JT Moterų vystymo fondo (UNIFEM), JT Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro (OHCHR), JT Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro (UNHCR), JT Vystymo programos (UNDP), Vaiko teisių komiteto, Žmogaus teisių komiteto, Europos Tarybos, ESBO/Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) ir JT specialiųjų mechanizmų bei kitų susijusių veikėjų, pavyzdžiui, Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komiteto, Žmonių saugumo tinklo ir pilietinės visuomenės organizacijų, veiklą. ES iniciatyviai prisidės prie jų veiklos ir dirbs su jais, kad būtų užtikrinama, jog esamos tarptautinės vaiko teisių apsaugos priemonės būtų stiprinamos ir veiksmingai įgyvendinamos.

IV. GAIRĖS

Nustatant aplinkybes, dėl kurių reikia ES veiksmų, remiamasi reguliaria stebėseną, ataskaitomis ir įvertinimais. ES vadovaujamų krizių valdymo operacijų atveju sprendimai priimami kiekvienu konkrečiu atveju atskirai, atsižvelgiant į potencialius įgaliojimus vykdyti konkrečius veiksmus ir ES turimas priemones bei pajėgumus.

A. Stebėseną ir ataskaitos

10. Reguliariose ataskaitose ir kai tinka ES atstovybių vadovai, civilinių operacijų misijų vadovai, ES kariniai vadai (pagal pavaldumo tvarką) ir ES specialieji įgaliojimai pateiks konflikto arba prasidedančio konflikto poveikio vaikams analizę. Šiose ataskaitose pirmiausia turėtų būti kreipiamas dėmesys į smurtą prieš vaikus ir vaikų išnaudojimą, vaikų verbavimą ir dalyvavimą armijose ir ginkluotose grupėse, vaikų žudymą ir žalojimą, išpuolius prieš mokyklas ir ligonines, humanitarinės pagalbos blokavimą, seksualinio ir lyčių pobūdžio smurtą prieš vaikus, vaikų grobimą ir priemones, kurių su tuo kovodamos imasi atitinkamos šalys. Tam tikrais atvejais įprastose ataskaitose taip pat bus reguliariai teikiamas ES veiksmų įtakos ir poveikio vaikams konfliktinėse situacijose įvertinimas. ES vadovaujamų krizių valdymo operacijų duodamos pamokos – kitas svarbus informacijos šaltinis kompetentingoms darbo grupėms, jei ta informacija nėra įslaptinta.

11. Komisija atkreips Tarybos ir valstybių narių dėmesį į ataskaitų svarbą šioje srityje, o tam tikrais atvejais ir prireikus suteiks daugiau informacijos apie Bendrijos finansuojamus projektus, skirtus vaikams ir ginkluotiems konfliktams bei reabilitacijai po konfliktų. Valstybės narės prie šios apžvalgos prisidės suteikdamos informaciją apie dvišalius projektus šioje srityje.

B. Įvertinimas ir rekomendacijos veikti

12. Tarybos žmogaus teisių darbo grupė (COHOM), glaudžiai bendradarbiaudama su kitomis atitinkamomis darbo grupėmis ir remdamasi pirmiau minėtomis ataskaitomis ir kita atitinkama informacija, pavyzdžiui, JT Generalinio Sekretoriaus (įskaitant ginkluoto konflikto šalių, verbuojančių vaikus arba jais pasinaudojančių, sąrašą, pridedamą prie metinio pranešimo JT Saugumo Tarybai dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų), Generalinio Sekretoriaus specialiojo įgaliotinio vaikų ir ginkluotų konfliktų klausimais, UNICEF, JT specialiųjų mechanizmų ir pagal Sutartis įsteigtų žmogaus teisių organų bei nevyriausybinų organizacijų pranešimais ir rekomendacijomis, reguliariai nustatys aplinkybes, dėl kurių reikia ES veiksmų, pirmiausia atsiradus pavojų keliančioms situacijoms, į kurias reikia nedelsiant reaguoti, ir atitinkamu lygiu (PSK/Nuolatinių atstovų komitetas/Taryba) priims rekomendacijas dėl tokių veiksmų.

C. ES veiksmų priemonės santykiuose su trečiosiomis šalimis

ES gali naudotis įvairiomis veiksmų priemonėmis. ES remsis esamomis iniciatyvomis, siekdama įtvirtinti, stiprinti ir tęsti ES veiksmus, skirtus per ginkluotą konfliktą nukentėjusiems vaikams (žr. I priedą). Be to, ES gali naudotis *inter alia* šiomis priemonėmis:

13. Politinis dialogas: ES ir trečiųjų šalių bei regioninių organizacijų politiniuose dialoguose, kai tinka, nagrinėjami įvairūs vaiko teisių ir gerovės aspektai prieš konfliktus, per juos ir po jų.

14. Demaršai: ES teiks demaršus ir skelbs viešus pareiškimus ragindama atitinkamas trečiąsias šalis imtis veiksmingų priemonių, kad būtų užtikrinta vaikų apsauga nuo ginkluotų konfliktų pasekmių, nutrauktas vaikų dalyvavimas armijose ir ginkluotose grupėse bei užkirstas kelias nebaudžiamumui. ES specialieji įgaliotiniai ir atstovybių vadovai, kai tinka, turės toliau spręsti šį klausimą su nevalstybiniais veikėjais. Tam tikrais atvejais ES taip pat atkreips dėmesį į įvykčius teigiamus pokyčius.
15. Daugiašalis bendradarbiavimas: Bendrija finansuoja projektus, susijusius su vaikais ir ginkluotais konfliktais įvairiose, pirmiausia nusiginklavimo, demobilizacijos, reintegracijos ir reabilitacijos srityse bei teikdama humanitarinę pagalbą. Komisija apibrėš galimybes tokią paramą išplėsti, pavyzdžiui, atsižvelgdama į šalies strateginius dokumentus ir tarpines peržiūras. Dvišaliuose bendradarbiavimo projektuose valstybės narės taip pat sieks atspindėti šiose gairėse išdėstytus prioritetus.
16. Krizių valdymo operacijos: Planuojant turėtų būti tinkamai atsižvelgiama į vaikų apsaugos klausimą. Šalyse, kuriose ES dalyvauja krizių valdymo operacijose, ir atsižvelgiant į su operacija susijusius įgaliojimus bei ES turimas priemones ir pajėgumus, planuojant operaciją turėtų būti tinkamai atsižvelgiama į konkrečius vaikų poreikius, turint omenyje ypatingą mergaičių pažeidžiamumą. Siekdama įgyvendinti atitinkamas JT Saugumo Tarybos rezoliucijas, ES, imdamasi veiksmų taikai ir saugumui palaikyti, ypatingą dėmesį kreips į vaikų apsaugą, gerovę ir teises ginkluoto konflikto metu.
17. Pasinaudodama įvairiomis turimomis priemonėmis, ES sieks užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į konkrečius vaikų poreikius imantis išankstinio įspėjimo ir prevencijos veiksmų ir per pačius konfliktus, taikos derybose, taikos susitarimuose, užtikrinant, kad asmenims, įvykdžiusiems nusikaltimus prieš vaikus, nebūtų suteikiama amnestija, o po konflikto – per rekonstrukcijos, reabilitacijos, reintegracijos ir ilgalaikio vystymosi etapus. Tai darydama ES naudosis ir remsis JT ir regioninių organizacijų patirtimi. Ypač pažeidžiamos yra mergaitės, taip pat pabėgėliai, perkeltieji asmenys ir atskirti, pagrobti, užsikrėtę ŽIV/AIDS bei neįgalūs asmenys, asmenys, patyrę seksualinį išnaudojimą, ar sulaikyti asmenys.

18. Mokymas: Suderintoje ES mokymo koncepcijoje krizių valdymo srityje turėtų būti atsižvelgiama į šių gairių reikšmę.
19. Kitos priemonės: ES galėtų apsvarstyti, kaip galima būtų tam tikrais atvejais panaudoti kitas turimas priemones, pavyzdžiui, įgyvendinti tikslines priemones.

V. ĮGYVENDINIMAS IR TOLESNĖS PRIEMONĖS

20. Be to, Tarybos žmogaus teisių darbo grupės (COHOM) prašoma:
- a) prižiūrėti ES veiksmų, kurių imamasi pagal šias gaires, įgyvendinimą ir tuo tikslu plėtoti būdus, kad būtų galima įgyvendinti 12 dalį. Čia nuoroda daroma į 2001 m. birželio 25 d. Bendrųjų reikalų tarybos išvadas, kuriose primenama, kad Bendrijos veiksmai turėtų būti suderinti su ES veiksmams apskritai;
 - b) skatinti ir prižiūrėti, kad vaikų ir ginkluotų konfliktų klausimas būtų įtraukiamas į visas atitinkamas ES politikos kryptis ir veiksmus;
 - c) nuolat peržiūrėti, kaip įgyvendinamos šios gairės, glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis darbo grupėmis, specialiaisiais įgaliojimais, atstovybių vadovais, civilinių operacijų misijų vadovais ir ES kariniais vadais (pagal pavaldumo tvarką);
 - d) toliau nagrinėti papildomus atitinkamus būdus, skirtus bendradarbiauti su JT ir kitomis tarptautinėmis bei regioninėmis tarpyvyriausybėmis organizacijomis, nevyriausybėmis organizacijomis bei bendrovėmis šioje srityje;
 - e) kasmet pranešti PSK apie pažangą, padarytą siekiant šiose gairėse išdėstytų tikslų;
 - f) praėjus dvejiesiems metams nuo šių gairių priėmimo, pateikti jas įvertinti Tarybai, kartu su rekomendacijomis jas atitinkamai patobulinti ar atnaujinti;

- g) tuo pagrindu apsvarstyti, ar reikia įsteigti koordinavimo centrą (pavyzdžiui, sudarant specialią ekspertų grupę ar paskiriant specialųjį įgaliotinį), siekiant užtikrinti tolesnį šių gairių įgyvendinimą.

=====

ES veiksmai vaikų ir ginkluotų konfliktų srityje (ORIENTACINIS SĄRAŠAS)*BUSP dokumentai*

1. 2002 m. gruodžio 10 d. Tarybos išvados (dok. Nr. 15138/02, p. 9).
2. Bendrosios pozicijos dėl žmogaus teisių ir gero valdymo Afrikoje (98/350/BUSP).
3. Bendrosios pozicijos dėl Ruandos, Somalio, Siera Leonės, Zimbabvės, Kongo Demokratinės Respublikos, Nigerijos, Liberijos, Angolos, Kubos (įskaitant tikslinių sankcijų skyrimą kai kuriais iš šių atvejų).
4. Bendroji pozicija dėl Tarptautinio baudžiamojo teismo (2001/433/BUSP, su pakeitimais padarytais Bendrąja pozicija 2002/474/BUSP).
5. Bendrieji veiksmai (Kongo Demokratinė Respublika, Pietų Osetija, Bosnija ir Hercegovina, įvairūs specialieji įgaliotiniai) ir bendrosios strategijos (Rusija, Ukraina, Viduržemio jūros regiono valstybės).
6. ES elgesio kodeksas dėl ginklų eksporto, priimtas 1998 m. birželio 8 d. Šiuo metu siekiama įvesti sukarintos įrangos eksporto kontrolę visoje ES.
7. Bendroji pozicija dėl konfliktų zonų deimantų ir Tarybos reglamentas, įgyvendinantis Kimberley proceso sertifikavimo schemą dėl tarptautinės prekybos neapdorotais deimantais (dok. Nr. 15328/02).
8. ES politikos dėl kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo, susijusios su trečiosiomis šalimis, gairės (dok. Nr. 7369/01) ir gairių įgyvendinimo darbo dokumentas (dok. Nr. 15437/02).
9. Europos Sąjungos mirties bausmės politikos gairės (dok. Nr. 9199/98).
10. Europos Sąjungos gairės dėl dialogų žmogaus teisių klausimais (dok. Nr. 14469/01).

Krizių valdymas (ESGP)

11. 2003 m. birželio 16 d. Tarybos išvados dėl operacijos „Artemis“ Bunijoje, Kongo Demokratinėje Respublikoje (dok. Nr. 10369/03).
12. Krizių valdymo operacijos Bosnijoje ir Hercegovinoje bei Buvusiojoje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje.
13. Tarybos išvados dėl ES ir JT deklaracijos dėl jų bendradarbiavimo krizių valdymo srityje (dok. Nr. 12875/03).
14. 2003 m. liepos 21 d. Tarybos išvados dėl ES ir JT bendradarbiavimo krizių valdymo srityje: civilių apsauga ES vadovaujamose krizių valdymo operacijose (dok. Nr. 11439/03).
15. Gairių dėl civilių apsaugos ES vadovaujamose krizių valdymo operacijose projektas (dok. Nr. 14805/03).

16. Išsami ES krizių valdymo misijų koncepcija teisinės valstybės srityje, įskaitant priedus (dok. Nr. 9792/03).
17. ES smurtinių konfliktų prevencijos programos įgyvendinimas (dok. Nr. 10680/03). Šioje programoje išdėstomos įvairios ES iniciatyvos, kurių imtasi konfliktų prevencijos srityje, įskaitant pareigūnų mokymą.
18. Mokymo ES krizių valdymo civilinių aspektų klausimais ir įdarbinimo derinimas (dok. Nr. 11675/1/03) ir Mokymo ES krizių valdymo civilinių aspektų klausimais bendrieji kriterijai (dok. Nr. 15310/03).
19. EB prisidėjo didinant JT pajėgumus greito dislokavimo, mokymo ir nusiginklavimo, demobilizacijos bei reintegracijos ir kitose srityse. Komisijos ir Tarybos sekretoriato politikos skyrius taip pat nustatė „konfliktų rodiklius“ (sudėtingose situacijose esančių stebimų šalių sąrašai). Kaip programos pavyzdys gali būti pateikiamas bendradarbiavimas su Afrikos Sąjunga, siekiant pagerinti jos gebėjimų formavimą taikiai spręsti konfliktus, ir bendradarbiavimas „akis į akį“ su šalimis partnerėmis, apimantis konkrečius sektorius, pavyzdžiui, nelegalus medienos ir vandens išteklių eksportas.

Bendrijos dokumentai (vystomasis bendradarbiavimas, prekyba, humanitarinė pagalba)

20. Tarybos rezoliucija dėl bendrovių socialinės atsakomybės (dok. Nr. 5049/03).
21. Įvairūs prekybos ir bendradarbiavimo susitarimai, pirmiausia AKR ir ES partnerystės Kotonu susitarimas, kurių konkrečios dalys skirtos vaikų, konfliktų prevencijos ir žmogaus teisių klausimams.
22. Pagalba pažeidžiamiesiems vaikams ir jų apsauga yra suprantami kaip platesnės skurdo panaikinimo veiklos dalis, taigi, EB vystomojo bendradarbiavimo sistemos dalis. Vaikai yra labai svarbi grupė, kuriai teikiama išorės parama, pirmiausia sektorių politikoje, pavyzdžiui, švietimo ir sveikatos srityse. EB finansuoja įvairią su vaikais susijusią veiklą per Europos bendrijos humanitarinės pagalbos tarnybą (ECHO), Europos plėtros fondą (EDF) ir Europos demokratijos ir žmogaus teisių iniciatyvą (EIDHR).
23. Pagalba kariniuose konfliktuose dalyvaujantiems vaikams ir jų apsauga teikiama, pasitelkus kelias Komisijos programas. Vaiko teisių skatinimas buvo vienas iš finansavimo pagal Europos žmogaus teisių ir demokratijos iniciatyvą 2001 m. prioritetų ir yra integruotas į finansavimą, skirtą 2002–2004 m.

24. Su vaikais susijusi veikla buvo vienas iš trijų Europos bendrijos humanitarinės pagalbos tarnybos (ECHO) 2003 m. strategijos prioritetų. Anksčiau ECHO rėmė humanitarines operacijas, kuriose atsižvelgiama ir į vaikus. 2001 ir 2002 m. buvo vykdomi, pavyzdžiui, tokie projektai: demobilizacijos, reabilitacijos ir reintegracijos projektai (Ugandoje), sveikatos ir mitybos projektai (Sudane, Kolumbijoje, Palestinoje), psichosocialinė parama (Siera Leonėje, Sudane, Vakarų Krante, Gazos Ruože ir Libane), mokyklų laikinose perkeltųjų asmenų stovyklose finansavimas (Kongo Demokratinėje Respublikoje, Sudane, Siera Leonėje, Buvusiojoje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje ir kt.), šeimos narių suradimas ir šeimos susijungimas (Kolumbijoje).
25. ECHO taip pat finansavo „Gelbėkit vaikus“, Belgijos Raudonojo Kryžiaus ir kitų organizacijų tyrimus bei propaguojamąją veiklą ir ketina remti JT Vaikų fondo (UNICEF) iniciatyvą padidinti galimybes naudotis kokybiškais duomenimis apie vaikus, kuriuos palietė ginkluoti konfliktai.

Veiksmai daugiašaliuose forumuose

26. Rezoliucijos dėl vaiko teisių, kurias ES kartu su Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalių grupe (GRULAC) kasmet skelbia Žmogaus teisių komisijoje ir JT Generalinės Asamblėjos Trečiajame Komitete. Šiose rezoliucijose yra dalių dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų.
27. ES pareiškimai Saugumo Taryboje, JT Generalinėje Asamblėjoje, Žmogaus teisių komisijoje ir JT Generalinės Asamblėjos nepaprastajame posėdyje (2002 m. gegužės 8–10 d.) ir ES indėlis į jų darbą, Monterėjaus konsensusas.

Europos Parlamentas

28. 2003 m. metiniame pranešime (priimtame rugsėjo mėn.) EP paragino Tarybą priimti ribotą strategiją dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų.
29. ES ir AKR jungtinė parlamentinė asamblėja, 2003 m. birželio mėn. paskelbus dviejų jos narių pranešimą, spalio 12 d. posėdyje Romoje priėmė rezoliuciją dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų.

Susiję tarptautiniai ir regioniniai dokumentai

Vaiko teisės

- Vaiko teisių konvencija, 1989 m.
- Vaiko teisių konvencijos II fakultatyvinis protokolas dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose, 2002 m.
- Vaiko teisių konvencijos I fakultatyvinis protokolas dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos, 2002 m.
- Afrikos vaiko teisių ir gerovės chartija, 1990 m.
- Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinų veiksmų tokiam darbui panaikinti, 1999 m.

Tarptautinė humanitarinė teisė, pabėgėliai ir šalies viduje perkeltieji asmenys

- Ženevos konvencija dėl elgesio su karo belaisviais, 1949 m.
- Ženevos konvencija dėl civilių asmenų apsaugos karo metu, 1949 m.
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolas dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolas), 1978 m.
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolas dėl netarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (II protokolas), 1977 m.
- Konvencija dėl pabėgėlių statuso, 1951 m.
- Protokolas dėl pabėgėlių statuso, 1967 m.
- Pagrindiniai principai dėl vidinio perkėlimo, 1998 m.

Tarptautinė baudžiamoji teisė

- Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas, 2002 m.
- Tarptautinio tribunolo asmenims, kaltinamiems sunkiais tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimais buvusios Jugoslavijos teritorijoje nuo 1991 m., iš dalies pakeistas statutas, 1993 m. (iš dalies pakeistas 1998, 2000, 2002 m.).
- Tarptautinio baudžiamojo tribunolo Ruandai statutas, 1994 m.

Saugumo Tarybos rezoliucijos

- Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1261 (1999 m.)
- Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1314 (2000 m.)
- Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1379 (2001 m.)
- Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1460 (2003 m.)
